

ממדים משמעותיים ומרכזיים במרחב הציבורי: ממד השפה והמידע (על כל סוגיו) וממדי הסביבה הפיזית.

המושב שלהלן יציג גוף ידע חדש ומתפתח של מחקר תיאורטי ויישומי שישלב בתוכו פריזמות הסתכלות שונות והצגה של עבודה אינטרה-דיסציפלינרית. המידע שיוצג במושב יסתמך על מחקרים שערכו צוות המומחה בתחום ועל העשייה בפועל בשדה הקליני והציבורי.

פירוט ההרצאות

מודל מבוסס ראיות להנגשה קוגניטיבית: המפתח להשתתפות (גם) של אנשים עם מוגבלות קוגניטיבית במרחב הציבורי

פרופ' שירה ילון-חיימוביץ, ד"ר מיכל טנא רינדה

עיצוב בשביל העצמאות: עיצוב מותאם בעבור אנשים עם מוגבלות קוגניטיבית במסגרות ייעודיות - הצגת פרויקט שנעשה בפועל

ד"ר מיכל טנא רינדה

הנגשה קוגניטיבית משתפת - מן השטח לתיאוריה ובחזרה: עבודה עם קבוצות בקרים כולל הצגת דוגמאות מן העשייה בשטח

אורנית אבידן זיו

פישוט סימולטני - יישום החלום: הצגה של מחקר פיילוט בתחום והצגת פרויקט יישומי של הנגשת אירועי האירוויון, 2019

פרופ' שירה ילון-חיימוביץ ונציגות של אייק ישראל (הארגון הבין-לאומי למתורגמנים הגרים בישראל)

חושבים אחרת - הנגשה קוגניטיבית: מודל מבוסס ראיות, עקרונות יישומיים ועבודת שטח

פרופ' שירה ילון-חיימוביץ^{1,2}, ד"ר מיכל טנא רינדה^{1,2}, אורנית אבידן זיו², נציגות של אייק ישראל³,¹ הקריה האקדמית אונו; ²המכון הישראלי להנגשה קוגניטיבית; ³הארגון הבין-לאומי למתורגמנים הגרים בישראל, michal.rinde@gmail.com

הנגשה קוגניטיבית מתייחסת להתאמה של הסביבה הפיזית והאנושית לאנשים עם מוגבלות קוגניטיבית, כך שיוכלו להשתתף ולתפקד בה באופן מלא. מוגבלות קוגניטיבית מופיעה לרוב אצל אנשים עם לקות למידה מורכבת, פגיעת ראש, מוגבלות שכלית התפתחותית, מוגבלות נפשית, אנשים על הרצף האוטיסטי, אנשים עם דמנציה ועוד. המוגבלות הקוגניטיבית משפיעה על טווח רחב של הליכי למידה, לרבות קשב וזיכרון, עיבוד מידע, הבנת שפה, פתרון בעיות, הבנת מצבים חברתיים והסתגלות אליהם, ביצוע מעברים, הבחנה בין עיקר לטפל, רצף החשיבה (כגון אי-שקט מחשבתי ו/או חשיבה איטית). לפיכך כשאדם עם מוגבלות קוגניטיבית פוגש בדרישות המרחב/שירות הציבורי השפעות אלו באות לידי ביטוי באופן קיצוני יותר. על כן ההתייחסות להנגשת המרחב הציבורי לאנשים עם מוגבלות קוגניטיבית נתפסת כאתגר משמעותי ליישום על ידי מעצבי השירות והמרחב הציבורי. ככלל, הנגשה קוגניטיבית מתייחסת ליצירת רמפות קוגניטיביות, קרי, הנגשה של כמה

מטרה

להציג דרכי התערבות בריפוי בעיסוק ולדון בהנגשת הטיפול בריפוי בעיסוק לרצף הגילאים.

פירוט ההרצאות

אנשים עם שיתוק מוחי בישראל - סקירה של מאפייני אנשים עם שיתוק מוחי בישראל
ד"ר יונת יכזורי, אורלי בר

עידוד להשתתפות של ילדים צעירים עם שיתוק מוחי באמצעות מערכת מיקוד מבט - בהרצאה תתואר עבודה רב תחומית של מרפאה בעיסוק וקלינאית תקשורת באמצעות מערכת מיקוד מבט לעידוד משחק, תקשורת והשתתפות פעילה לילדים צעירים בגן שיקומי.

שירה כפיר

רצף התערבות של מרפאים בעיסוק עם תלמידים עם שיתוק מוחי בבית ספר יסודי ותיכון במגוון עיסוקים - בהרצאה יציג צוות הריפוי בעיסוק של בית ספר און, הנותן מענה לתלמידים בגילאי 6-21, רצינול ודוגמאות לרצף התערבויות קבוצתיות, מכוונות תפקוד ומותאמות לגילאים שונים.

ד"ר טובי מרגליות, הודיה ז'ורנו

מעורבות מרפאים בעיסוק בקידום השתתפות של מבוגרים צעירים עם שיתוק מוחי - בהרצאה נציג את ה-F – Words באוכלוסיית מבוגרים צעירים עם מוגבלויות ונדגים פיתוח של התערבויות חדשניות בהובלת מרפאות בעיסוק העובדות במרכז היום של "צעד קדימה".

ד"ר רוני שנקר

שימוש בסדי ידיים לאנשים עם שיתוק מוחי במהלך החיים - בהרצאה יועלו הדילמות, הקשיים, הראיות המחקריות והספרות המקצועית לשימוש בסדים

בסיום המושב יועלו לדיון דילמות מרכזיות ואתגרים עתידיים ביישום עקרונות ההנגשה הקוגניטיבית בפועל, בכל מרחבי ההתבוננות שהוצגו במהלך המושב.

שיתוק מוחי לאורך החיים: התערבויות לקידום ההשתתפות של ילדים, מתבגרים ובוגרים צעירים

ד"ר יונת יכזורי¹, אורלי בר², שירה כפיר³, ד"ר טובי מרגליות⁴, הודיה ז'ורנו⁵, ד"ר רוני שנקר⁶, ד"ר יפי לבנון⁷,¹ משרד החינוך, האגף לחינוך מיוחד; ² משרד הבריאות, מרכז רפואי ע"ש שיבא; ³ גן שיקומי "הגשמה", ירושלים; ⁴ בי"ס און, החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל אביב; ⁵ בי"ס און, מתיא אשדוד וטיפול לי אשקלון; ⁶ צעד קדימה, העמותה לחינוך ושיקום באמצעות גישת החינוך המדריך; ⁷ החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל אביב ומרכז רפואי ע"ש שיבא,
yonativzo@gmail.com

רקע תיאורטי ורצינול

שיתוק מוחי (Cerebral Palsy - CP) הינו קבוצת ליקויים בהתפתחות התנועה והיציבה הגורמים למגבלות בפעילות כתוצאה מנוק מוחי. אף ששיתוק מוחי מתרחש בהיריון או בילדות המוקדמת מדובר במצב המלווה את האדם בחייו ומשפיע על מהלכם. לרשות המרפאים בעיסוק עומדים גישות, שיטות, כלים וידע שבאמצעותם יכול אדם עם שיתוק מוחי להיות מעורב ושותף בפעילויות ובעיסוקים ולהתמודד בהצלחה עם חסמים ואתגרים ייחודים. עד כה לא הוצגו בישראל התערבויות בריפוי בעיסוק על פני הרצף הגילאי של אוכלוסייה עם שיתוק מוחי שיאירו את המגוון, את השונות ואת הדגשים לאורך חייהם.

מקצוע הריפוי בעיסוק ועידוד השתתפות הוא אחת ממטרות ההתערבות המשמעותיות, בייחוד בגיל השלישי. שמירה על ההשתתפות יכולה להפחית את השפעתם של השינויים הפיזיולוגיים כגון תסמונת השבריריות, להאט את הירידה ביכולות קוגניטיביות המתרחשת בתהליך ההזדקנות ואף לעזור בהורדת תסמינים התנהגותיים ופסיכולוגיים אצל אנשים שאובחנו עם דמנציה.

למרפאות בעיסוק תפקיד מרכזי במחקר, הערכה והתערבות בגיל השלישי ולפיכך מטרת הפאנל להציג היבטים שונים של השתתפות בפעילויות משמעותיות בקרב אנשים זקנים עם רמות תפקוד שונות.

פירוט ההרצאות

גורמים הקשורים להשתתפות בגיל השלישי והצגת מטרת הפאנל - מבוא
ד"ר רחלי קיצוני

ניידות, קוגניציה והשתתפות בקרב זקנים במגזר הערבי

מרווה טרביה, ד"ר רחלי קיצוני

תפקוד יום-יומי והשתתפות בקרב זקנים בקהילה – קשר עם חומרת תסמונת השבריריות

רעות גסנר וינוגרד, ד"ר שלי שטרנברג, פרופ' נטע בנטור, ד"ר צבי בוקמן, אלונה ברעם, ד"ר דבי רנד

תרגול עצמי בתוכנית TECH לשיפור בקוגניציה בקרב אנשים עם ירידה קוגניטיבית קלה
ענבל אלכו גולן, נועה גבעון שחם, ד"ר צבי בוקמן,
ד"ר דבי רנד

בין דמנציה לקוגניציה והשתתפות
עביר שואח, הלגה שחאדה, ד"ר רחלי קיצוני

בילדים ומתבגרים עם שיתוק מוחי ויוצגו פתרונות עתידיים לבניית סדים בסיוע מדפסת תלת ממד.
ד"ר יפי לבנון

דיון

הדיון בהשתתפות הקהל יעסוק בתרומה הייחודית של מרפאים בעיסוק לאנשים עם שיתוק מוחי בתקופות חיים ובצמתים משמעותיים ובדרכים לקידום מודעות של מעצבי מדיניות למגוון העיסוקים שמרפאים בעיסוק מעורבים בטיפול עם אנשים עם שיתוק מוחי.

השתתפות בפעילויות משמעותיות אצל זקנים עם רמות תפקוד שונות

ד"ר רחלי קיצוני^{1,2}, מרווה טרביה^{1,3}, רעות גסנר וינוגרד^{4,5}, ענבל אלכו גולן^{4,6}, נועה גבעון שחם^{4,6}, עביר שואח והלגה שחאדה^{1,7}, ד"ר דבי רנד⁴,
¹החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת חיפה; ²המרכז הרפואי ע"ש שיבא; ³משרד החינוך- מתיא חיפה; ⁴החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל אביב; ⁵מרכז גריאטרי עטרת רימונים; ⁶מכבי שירותי בריאות; ⁷בית חולים גריאטרי מול הנוף,

racheli.kizony@gmail.com

גיל הזקנה מאופיין בשינויים סנסו-מוטוריים וקוגניטיביים, הגורמים לירידה בהשתתפות בעיסוקים משמעותיים לאדם. תרומת ההשתתפות לרווחה אישית ואיכות החיים של האדם יחד עם העלייה בתוחלת החיים והרצון של האנשים בגיל השלישי להמשיך להשתתף בפעילויות משמעותיות, הביאו לחקר הגורמים התורמים להשתתפות מיטבית בקהילה בקרב אוכלוסייה זו. השתתפות בעיסוקים משמעותיים הינה אחד מעמודי התווך של

תוצאות הפגיעה המוחית בעובר כוללות מגוון של תסמינים, בהם: הפרעה משמעותית בגדילה, פגיעות במערכות שונות בגוף, הפרעות התפתחותיות, לקויות למידה, הפרעות רגשיות והפרעות התנהגותיות (Popova et al., 2017). על אף שמדובר באוכלוסייה הטרוגנית, כל הלוקים בהפרעה על הקשת יתקשו בתפקודים יום-יומיים לאורך חייהם ויחוו פגיעה של ממש באיכות החיים שלהם ושל קרוביהם. היעדרם של קריטריונים ברורים ודיאגנוסטיים, כמקובל באבחנות נזיר-התפתחותיות אחרות, משפיעה על יכולתם של אנשי מקצוע לקשור בין התסמינים הרבים להפרעה הספציפית ובהמשך לכך, מביאה לכך שאנשים רבים אינם מאובחנים ואינם זוכים לטיפול שיתאים למצבם (Kable et al., 2016).

פירוט ההרצאות

קשת נוקי האלכוהול לעובר (FASD) – אטיולוגיה, שכיחות, דרכי אבחון ומאפיינים
ד"ר אריאל טננבאום

ההשפעות של חשיפה עוברית לאלכוהול על יכולות בסיסיות של עיבוד נומרי

פרופ' אנדראה ברגר

קווי דמיון והבדלים בתפקוד המוטורי וביכולות העיבוד הסנסורי של ילדים עם אבחנה של FASD בהשוואה לילדים עם הפרעה התפתחותית בקואורדינציה (DCD)
ד"ר ליאת חן הרבסט

תיאור מקרה - המסע האישי של אמא לבחור צעיר עם אבחנה של לקות התפתחותית, על רקע של חשיפה לאלכוהול ברחם
גבי מיטרני

דיון בהנחיית ד"ר רחלי קיצוני וד"ר דבי רנד
 הדיון יתמקד באתגרים העומדים בפני מרפאות בעיסוק בתהליך ההתערבות בקרב אוכלוסיית הזקנים המאופיינת ברמות תפקוד משתנות שלרוב הולכות ויורדות עם הגיל. באופן ספציפי נושאי הדיון יהיו:

- הערכת השתתפות בזקנה; אתגרים קליניים לנוכח רמות התפקוד המשתנות.
- התערבות ריפוי בעיסוק במצבי תפקוד שונים בזקנה; הצבת מטרות ומודלים להתערבות.

נוקי אלכוהול לעובר (Fetal Alcohol Spectrum Disorders - FASD) – תיאוריה, מחקר וסיפור-חיים

ד"ר טננבאום¹, פרופ' אנדראה ברגר², ד"ר ליאת חן הרבסט³, גב' גבי מיטרני⁴,¹מרכז רפואי הדסה, ירושלים;²אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע;³אוניברסיטת חיפה; ⁴תל-מונד, lhen@univ.haifa.ac.il

המונח "קשת נוקי האלכוהול לעובר" (Fetal Alcohol Spectrum Disorders - FASD), הינו שם כולל לפגיעות מולדות וכרוניות, שהן תוצאה ישירה של חשיפת עובר לאלכוהול ברחם, בעקבות שתייה של האישה ההרה. אלכוהול, הטרטוגן השכיח ביותר בשימוש בקרב בני האדם (Nulman, Shulman, & Liu, 2018), עובר מהאם אל העובר ומעמיד אותו, בסכון גבוה, לפגיעה מוחית. על פי Lange et al. (2017), אחת מכל 13 נשים הרות שצרכו אלכוהול בתקופת הריון, תלד ילד עם הפרעה על הספקטרום. זאת ועוד, מדי יום נולדים בעולם כ-1700 ילדים עם FASD, כלומר כ-630,000 ילדים מדי שנה. במקומות שונים בעולם, וגם בישראל, עדיין אין נתונים מדויקים באשר לשכיחות התופעה.

מטרת הפאנל

הצגת התערבויות וכלים עדכניים בריפוי בעיסוק בתחום בריאות הנפש - הן ספרות והן פרקטיקות רווחות בארץ ובעולם במטרה לקדם מעורבות של האדם בעיסוקים דרך מיקוד באדם, בעיסוק ובסביבה.

פירוט ההרצאות

התערבויות מקדמות השתתפות ומעורבות בעיסוקים משמעותיים בקהילה: הצגת התערבויות, מקורות מידע וראיות מחקריות

ד"ר לנה ליפסקיה-וילקובסקי

התערבות קוגניטיבית רמדיאלית מבוססת מציאות מדומה לשיפור התפקוד הקוגניטיבי וההשתתפות בעיסוקי יום-יום בקרב אנשים עם הפרעה פסיכוטית:

ראיות מחקריות וניסיון קליני

חנה טאוונבלט, רעות קוממי, איתאר וילי, ד"ר לנה ליפסקיה-וילקובסקי

התערבות לקידום רווחה אישית, הרחבת האוטונומיה והשתתפות בעיסוקים באמצעות הדרכה והכשרה של הסביבה האנושית (הדרכת צוותים) במערך הממושך

עדי מעוז

פיתוח פרוטוקול להערכה באשפוז פסיכיאטרי ראשון והטמעתו במרכז הירושלמי לבריאות הנפש

איילת הרשקוביץ

דיון

הדיון יתמקד בסוגיות תיאורטיות ופרקטיות במגוון נושאים שיועלו הן על ידי המציגות (ספרות מקצועית עדכנית רלוונטית, תיאורי מקרה, ופרויקטים קליניים ומחקריים) והן על ידי המשתתפים במטרה לרכו התנסויות שנצברו, להעלות יתרונות, חסרונות ואפשרויות לפתרון אתגרים בדרך אל הטמעת כלים חדשים בעשייה המקצועית בבריאות הנפש.

כלים וחדושים בעשייה תחום בריאות הנפש

ד"ר לנה ליפסקיה-וילקובסקי^{1,2}, עדי מעוז^{3,4}, חנה טאוונבלט², רעות קוממי², איתאר וילי², איילת הרשקוביץ⁵, החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל אביב; ²המרכז לבריאות הנפש באר יעקב, נס ציונה, מב"נ שב"ס והמערך הקהילתי; ³המרכז לבריאות הנפש באר שבע; ⁴החוג לריפוי בעיסוק, האוניברסיטה העברית; ⁵המרכז הירושלמי המאוחד לבריאות הנפש, lenasky@gmail.com

מקצוע הריפוי בעיסוק מתמקד בקידום בריאות ואיכות חיים באמצעות מעורבות בעיסוקים משמעותיים (מתע"מ, 2016). המקצוע דוגל בראייה הוליסטית ומבסס את העשייה בשלושה ממדים, כולל שילוב ביניהם: האדם, העיסוק והסביבה (מתע"מ, 2016). בתחום בריאות הנפש ריפוי בעיסוק הוא גורם טיפולי שיקומי בעל משמעות רבה בעבור אנשים עם הפרעות נפשיות (Krupa et al., 2009), כאשר העשייה המקצועית עוברת שינויים נרחבים ומתמשכים בשל מגמות בחברה, במדיניות השירותים, בתפיסות מקצועיות, במצבת כוח אדם ועוד. זאת לצד דרישה הולכת וגוברת לעלייה בהיקף השירות, ביעילותו ובהצגת ראיות מחקריות (Krupa, Kirsh, Pitts, & Fossey, 2016). שילוב זה מציב אתגרים רבים בעבור מרפאות בעיסוק העובדות בשטח והמבססות את העשייה בתחום זה. אתגרים סוגיות של שילוב מגמות חדשות במקצוע ובתפיסות רחבות בתחום במסגרות עשייה יום-יומית, חשיפה לכלים חדשים וכיוונים חדשים בעשייה תוך בדיקת היישומיות שלהן, מציאת מקורות זמינים ויעילים לעשייה ולראיות מחקריות, במציאות של ספרות מעטה בריפוי בעיסוק בבריאות הנפש.

והדרכה בתחום זה. יש אפוא צורך בהעלאת הידע והמודעות על אודות התרומה הייחודית של מקצוע הריפוי בעיסוק בתחום של השתתפות חברתית.

מטרת הפאנל הנושאי

לסקור את הקשיים בהשתתפות חברתית המאפיינים אנשים עם איחור התפתחותי וליקויים נוירו-התפתחותיים. במסגרת הפאנל יוצגו שני מחקרים: הראשון, מתמקד בהשתתפות החברתית של מתבגרים ומבוגרים עם ליקויים נוירו-התפתחותיים והצגת כלי הערכה הבודק השתתפות חברתית לאוכלוסייה זו. המחקר השני מתמקד בתיאור הפרופיל החברתי בקרב ילדי גן עם קשיים התפתחותיים מתונים המופנים לריפוי בעיסוק והערכת השיפור בתחום זה בעקבות התערבות ישירה קצרת מועד. כמו כן נציג תיאור מקרה המדגים התערבות קבוצתית בריפוי בעיסוק שמטרתה לקדם השתתפות חברתית של ילדים באמצעות שימוש בכוחות חברתיים המיוחסים לדמויות מתוך ספרי ילדים מוכרים. מטרת פאנל זה לחדד את התרומה הייחודית של מקצוע הריפוי בעיסוק בעבודה על השתתפות חברתית בקרב אוכלוסייה של אנשים עם מגוון ליקויים נוירו-התפתחותיים בטווח גילאים רחב.

פירוט ההרצאות

רקע קצר על אודות נושא הפאנל וחשיבותו

ד"ר מירי טל-סבן

הצגת ממצאי מחקרים

השתתפות חברתית בקרב מבוגרים צעירים עם ליקויים נוירו-התפתחותיים (ASD ו-DCD, ADHD)

ד"ר מירי טל-סבן, פרופ' אמנדה קירבי

מוטיבציה חברתית, חרדה חברתית והמימוניות

שביניהן

בשמת צורף, ד"ר אורית ברט

השתתפות חברתית בקרב אנשים עם ליקויים נוירו-התפתחותיים לאורך החיים

ד"ר מירי טל-סבן, ד"ר אורית ברט², גב' בשמת צורף², גב' אפרת בן נאה³,¹ בית הספר לריפוי בעיסוק של הדסה והאוניברסיטה העברית;² החוג לריפוי בעיסוק אוניברסיטת ת"א;³ מועצה אזורית טור, miri.tal-saban@mail.huji.ac.il

רקע

השתתפות חברתית (social participation) מוגדרת כפעילות המערבת אינטראקציה חברתית עם אחרים בתוך מערכת חברתית נתונה, בקהילה, במשפחה או עם קבוצת השווים (מתע"מ מחודש, 2016). השתתפות חברתית היא תחום עיסוק משמעותי בעבור ילדים, נערים ומבוגרים. מחקרים מלמדים על חשיבות ההשתתפות החברתית לבריאות, לאיכות חיים ולשביעות הרצון של האדם ועל ההשלכות השליליות של קושי בתחום זה על התחום הרגשי וההתנהגותי (Fenning, Baker, & Juvonen, 2011; Frey, Elliott, & Gresham, 2011).

בשנים האחרונות נערכים יותר מחקרים העוסקים בקשיים בתפקוד חברתי ובמימוניות חברתיות בקרב ילדים, מתבגרים ומבוגרים עם מגוון ליקויים נוירו-התפתחותיים וכן בהערכת ההשלכות הנרחבות של הקושי בתפקוד החברתי באוכלוסיות עם אבחנות שונות (Freitas & Pereira del Prette, 2013). ועם זאת, ניכר מעט מחקר בתחום זה בריפוי בעיסוק בכלל ובפרט מחקרים המדגישים את הממד של ההשתתפות החברתית בנוסף למימוניות החברתיות. חסר זה מקבל ביטוי גם בעשייה הקלינית: מרפאים בעיסוק אינם מעורבים דיים במתן הערכה, התערבות

השתלבות בעבודה היא מפתח להשתלבות החברתית, להתפתחות האישית ולתחושת הרווחה של הפרט. אצל אנשים עם מוגבלות השתלבות בעבודה הינה מטרה מרכזית בהתערבות טיפולית הניתנת על ידי מרפאים בעיסוק. ניתוח הקשרים בין האדם, העיסוק והסביבה עומד בליבו של מקצוע הריפוי בעיסוק ויוצר את התשתית לבניית כלי הערכה ותוכניות התערבות בכלל ולהשתלבות בתעסוקה בפרט. התייחסות לגורמים המאפשרים והמגבילים את האדם בתהליך השתלבותו בעבודה, מסייעת לפרט לפתח אסטרטגיות התמודדות עם חסמים; וברמת הארגון והחברה – תורמת לביסוס מדיניות המכלילה עובדים עם מוגבלות בשוק העבודה. התייחסות זו מחייבת זיהוי והכרה בשותפים השונים: עובדים, אנשי מקצוע, נותני שירותים וקובעי מדיניות.

לאור חשיבות קידום ההשתתפות בעבודה על ידי מרפאים בעיסוק, מטרת הפאנל לדון בתהליכי ההתערבות של מרפאים בעיסוק בתחום התעסוקתי; על בסיס מחקר ויישומים קליניים הנוגעים בתהליכי ההערכה, חשיבה קלינית לתכנון התערבות ויישום בפועל.

פירוט ההרצאות

הנחיה: ד"ר נעמי שרויאר

בסיס לתוכנית הכנה לעבודה דרך הבנת חוויית המעבר מעולם האקדמיה לעולם העבודה, בעבור בוגרי תואר עם מוגבלות

הילה כהן

איתור חסמים לחזרה לעבודה בשלבי שקום מוקדמים - תוקף ניבוי של שאלון חסמים תעסוקתיים טל סטאריק, מיה הובר, פרופ' גבי זייליג, פרופ' נאוה רצון

"משחקים בעקבות סיפורים" תוכנית התערבות קבוצתית לקידום השתתפות חברתית של ילדים בגילאי 5-8
גב' אפרת בן נאה

שאלות ודיון

שאלות בהקשר להצגות שהוצגו בפאנל.
מה הניסיון של הקהל בהתערבות בתחום של השתתפות חברתית? עם אילו אוכלוסיות?
מה התפקיד של הריפוי בעיסוק בעבודה על השתתפות חברתית בכלל ובפרט בקרב אוכלוסיות עם ליקויים גירוי-התפתחותיים?
האם יש שוני בעבודה על תחום זה לאורך השנים? מהם החסמים בעבודת המרפאים בעיסוק בעבודה על השתתפות חברתית? וכיצד אפשר לצמצמם?
מה הייחודיות של מקצוע הריפוי בעיסוק בעבודה על השתתפות חברתית לעומת מקצועות חינוכיים וטיפוליים שונים?

תהליכי ההתערבות של מרפאים בעיסוק בתחום העבודה: מהערכה ועד השתלבות מחדש בתעסוקה

הילה כהן¹, טל סטאריק², מיכל ויסמן³, נעם בכר⁴, סיון ישראל⁵, ליאת לבני דורון⁶,¹ החוג לריפוי בעיסוק אוניברסיטת חיפה, מערך פסיכיאטרי במרכז הרפואי שיבא; ²מחלקת שקום נירולוגי במרכז הרפואי שיבא והחוג לריפוי בעיסוק אוניברסיטת תל אביב; ³החוג לריפוי בעיסוק אוניברסיטת חיפה; ⁴החוג לריפוי בעיסוק אוניברסיטת תל אביב; ⁵אשפוז יום בית לוינשטיין; ⁶אשפוז יום בית לוינשטיין והחוג לריפוי בעיסוק הקריה האקדמית אונו,

hilagoldshmith@gmail.com

שמים את הדרום על המפה!

נעמה כנעני¹, איה פויכטונגר², מור סלע-שרעבי³,
יעל שחם⁴, איילה זילברמן⁵, דנה אלוש⁶, רותם
לוי-היימן⁶, רויטל ביטון⁶,¹המרכז הטיפולי
ערבה תיכונה;²התחנה הפסיכולוגית חבל אילות;
³קליניקה פרטית, אילת;⁴התפתחות הילד תחנה
פסיכולוגית, חבל אילות;⁵קליניקה פרטית, אילת;
⁶המכון להתפתחות הילד אילת,
yaelshac@gmail.com

מרפאות בעיסוק מאילת והערבה, מציגות ודנות
במאפייני העבודה בפריפריה במרחב הכפרי,
האתגרים והעוצמות. העבודה באזור זה מתאפיינת
במשאבי כוח אדם מצומצמים, אך מאפשרת רוח
של פתיחות, יצירתיות ו"יציאה מן הקופסה". בפאנל
נדון בהשפעת המאפיינים על התהליך הטיפולי,
ונחשוף התערבויות ייחודיות, שצמחו על רקע
האתגרים וההקשרים הסביבתיים.

פירוט ההרצאות

ריפוי בעיסוק בקהילה קטנה, דילמות וכובעים -
השפעת "ריבוי הכובעים" של מטפלים בפריפריה
על הקשר הטיפולי, כתוצאה מכוח אדם מצומצם
ומגורים בקהילות קטנות ומרוחקות

נעמה כנעני

תוכנית "שלבים": איתור וסינון במערכות הגיל הרך -
ייחודיות התוכנית בערבה, שיתופי פעולה ואיגום
משאבים, ומתן מענה מקצועי לקהילות בעלות
מאפיינים ייחודיים

איה פויכטונגר

נגישות שוק העבודה החופשי לאנשים על הרץ
האוטוים. השתתפות מוגבלת של בוגרים עם אוטוים
בשוק העבודה היא פועל יוצא של מאפייני האבחנה,
אך לא פחות מכך גם של גורמי הסביבה הפיזיים,
החברתיים והתרבותיים. מתוך מחקר בנושא יוצגו: (א)
מודל לנגישות בסביבת העבודה ופיתוח כלי הערכה
למידת הנגישות בה; (ב) תרומתם של רכיבי האדם,
העיסוק והסביבה לתחושת מסוגלות וביצוע בעבודה.

מיכל ויסמן, בהנחיית ד"ר עינת גל, ד"ר נעמי
שרויאר

ביסוס מהימנות ותוקף של אבחון תצפיתי-דינמי
להערכת ביצוע מטלות בעמדת עבודה משרדית
(DO WORK) בעבור אנשים עם מוגבלויות (פוחת
על ידי רותם פישמן, מיה כספי, איה חסדאי ופרופ'
נאוה רצון)

נעם בכר, דנה גולדשטיין, ענבל חפר, פרופ' נאוה
רצון

חזרה לעבודה של מטופלים אחרי פגיעת ראש
נרכשת במסגרת שיקומית סאב אקוטית - החשיבה
הקלינית וייחודיות ההתערבות
סיון ישראלי, ליאת לבני דורון

דיון

- אופני איתור חסמים אישיים וסביבתיים להשתלבות בעבודה.
- הרחבת תפקיד הריפוי בעיסוק בתחומי הייעוץ התעסוקתי והתאמת סביבות עבודה, גם לאוכלוסיות ללא מוגבלות.
- תהליכי הערכה מותאמים אישית במהלך השיקום התעסוקתי - מה להעריך? מה להעריך?
- מחויבות מסגרות החיים השונות (בית ספר, אקדמיה, מקומות עבודה) לקידום ההשתלבות בעבודה עבור אנשים עם מוגבלות.
- תהליך המעבר משיקום או לימודים לעבודה.

כאב כרוני וריפוי בעיסוק: היבטים תיאורטיים ויישומים קליניים

חנה קרפיץ, נוי תורג'מן, ד"ר תמי בר שליטא,² טלי ברטשניידר,³ סלעית דוד,³ ¹המחלקה לריפוי בעיסוק, מרכז רפואי "רעות"; ²החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל אביב; ³המחלקה לריפוי בעיסוק, המרכז הרפואי שיב"א תל השומר, hanak@reuth.org.il

כאב מוגדר כחוויה חושית ורגשית, בלתי נעימה, הקשורה לנזק ממשי או פוטנציאלי לרקמות, או המתוארת בהקשר לנזק כזה. כאב כרוני מוגדר ככאב הנמשך יותר משלושה חודשים, או ככאב הנמשך יותר זמן מטווח הריפוי המצופה. כאב זה נתפס כמחלה המתבטאת בשינויים במערכת העצבים הפריפריית והמרכזית, ובמכלול שינויים פיזיקליים ופסיכו-סוציאליים, שעלולים לגרום לפגיעה ניכרת בתפקוד ובהשתתפות ולירידה באיכות החיים של האדם ומשפחתו. למקצוע הריפוי בעיסוק יכולת לתרום תרומה ניכרת לשיפור ההשתתפות והחזרה לתפקוד של מטופלים הסובלים מכאב כרוני. שדה התערבות זה חדש באופן יחסי בריפוי בעיסוק, ולכן יש חשיבות בשיתוף ידע תיאורטי וקליני עדכני העוסק בכאב כרוני על מגוון היבטיו. מטרת הפאנל היא לחלוק בידע מחקר העוסק בחקר תופעות ופתופיזיולוגיה, לצד הצגת כלי הערכה והתערבויות קליניות ייחודיות שיתרמו להרחבת הידע ולגיבוש ארגו הכלים המקצועי של מרפאים בעיסוק.

פירוט ההרצאות

ליקוי בתפיסת גוף ב-Pain Syndrome Complex
Regional - פנוטיפים שונים וביטויים המנגנוני
חנה קרפיץ, ז'אן ז'אק וטיץ, אירית וייסמן-פוגל

ריפוי בעיסוק ואנתרופוסופיה - שילוב רב"ע עם הפסיכותרפיה האנתרופוסופית, כמענה טיפולי לקהילה האנתרופוסופית באילת ובערבה
מור סלע-שרעבי

ריפוי בעיסוק באמצעות חץ וקשת - שימוש בקשתות כאמצעי מוטיבציוני טיפולי לילדים בני 8-12 עם הפרעת קשב, קושי בוויסות חושי וקשיי כתיבה
יעל שחם

טיפול באמצעות קבוצות רכיבה על אופניים לילדי גן וכיתה א' עם ASD בתפקוד גבוה לקידום השתתפותם בפעילות משמעותית בשעות הפנאי ולשיפור מגוון מיומנויות
איילה זילברמן

יום מרוכז לפעוטות (0-3) המאובחנים עם ASD - תוכנית טיפולית רב-מקצועית (ימי טיפול מרוכזים, הכוללים מסגרת גנית והדרכת הורים), בעבור פעוטות שאינם מצויים במסגרת מתאימה מפאת מחסור במשאבים
דנה אלוש, רותם לוי-היימן

דיון - הפאנל ינוהל ע"י נעמה כץ

- אתגרי הפריפריה בעבור מרב"ע - כגון פיתוח מומחיות בעבור מעט מטופלים, מתן שירות מיטבי לנוכח חסרים, הרחבת יריעת ההתערבות ברב"ע.
- ייחודיות צמצחה מתוך קשיים והתערבויות ייחודיות שפיתחנו.
- האם אזורים נוספים בארץ יכולים להיתרם מרעיונות אלה?

ההתנהגותית לגירוי חושי, המתבטא בתגובות מוגזמות או תגובות שאינן תואמות לדרישות ולציפיות הסביבה וגורמות לפגיעה בהשתתפות ובאיכות החיים. בשנים האחרונות אנו עדים להרחבת ההבנה שוויסות חושי קשור גם בוויסות עצמי. פאנל זה יעסוק בקשרים שבין הממדים השונים של ויסות עצמי ובהשלכות על תפקוד ועל איכות החיים באוכלוסיות שונות: בתינוקות ואמהותיהן, בילדים עם טראומה מורכבת, בהתמכרות לחומרים פסיכו-אקטיביים, ובנשים עם הפרעת אישיות גבולית.

פירוט ההרצאות

הנקה, ויסות חושי ומאפייני התנהגות באימהות ותינוקותיהן בגיל שישה שבועות וחמישה חודשים. על אף יתרונותיה ההתפתחותיים, הבריאותיים לאם ולתינוק, ולקשר אם-תינוק, שיעור ההנקה הבלעדית נמוך בארץ ובעולם. ממצאים ראשונים מורים על הבדלים בין אימהות מיניקות ולא מיניקות ותינוקותיהן בוויסות חושי, בכאב ובמאפייני התנהגות.

עדי פרוינד-עזריה¹, ד"ר אורית ברט², ד"ר תמי בר-שליטא², ד"ר רבקה רגב³

¹דוקטורנטית בחוג לרב"ע תל אביב ומרפאה בעיסוק בפנייה, מרכז רפואי מאיר, כפר סבא; ²החוג לריפוי בעיסוק, ביה"ס למקצועות הבריאות, הפקולטה לרפואה אוניברסיטת תל אביב; ³מרכז רפואי מאיר

הפרעת אישיות גבולית והפרעת ויסות חושי הפרעת אישיות גבולית מאופיינת בקושי חמור בוויסות עצמי. בשנים האחרונות מיושמות התערבויות המדגישות את הפן החושי, אך בסיס הידע בנושאי ויסות חושי, כמו הקשר לתפקוד בהפרעה זו לוקה בחסר. ממצאי המחקר מורים על תגובות-יתר חושית בקרב 90% מן הנשים עם ההפרעה.

מורן לוי¹, ד"ר לנה ליפסקיה-וליקובסקי², ד"ר

אלודינגרף: שיטה חדשה למדידת אלודיניה מכנית - ממצאים מחקריים ויישום קליני
חנה קרפיין, נוי תורג'מן, שרון שמואל, ז'אן ז'אק וטיין, אירית וייסמן-פוגל

פרוטוקול לטיפול קוגניטיבי קבוצתי באנשים הסובלים מכאב כרוני
סלעית דוד, טלי ברטשניידר

הכאב בהפרעת ויסות חושי והפרעת ויסות חושי כגורם סיכון לכאב כרוני - קליניקה-מחקר-ותיאוריה
ד"ר תמי בר-שליטא, ילנה גרנובסקי, אירית וייסמן-פוגל

דיון

הדיון יתמקד בממצאים המחקריים והקליניים שיוצגו בפאנל, תוך דגש על ההשלכות היישומיות של ממצאים אלה בעבודה הקלינית עם מטופלים. כמו כן, נרצה לדון בדרכים לביסוס ולגיבוש ההתערבות המקצועית של מרפאים בעיסוק העוסקים בטיפול בכאב כרוני, תוך ניסיון להגדרת אוכלוסיית היעד המקצועית, אתגרים חסמים והזדמנויות.

ויסות עצמי וויסות חושי - שער להתערבות באוכלוסיות חדשות

**ד"ר תמי בר-שליטא¹, ד"ר אביבה יוכמן², י' החוג לריפוי בעיסוק, ביה"ס למקצועות הבריאות, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב; ²ביה"ס לריפוי בעיסוק של הדסה והאוניברסיטה העברית, האוניברסיטה העברית,
tbshalita@post.tau.ac.il**

הפרעת ויסות חושי הינה קושי להתאים את התגובה

מוציאים בספרות המחקר באשר להגדרת ולהבנת מכלול ממדי הוויסות העצמי, ובחשיבות של תהליך הערכה והתערבות רב ממדי תוך הדגשת הנושאים הייחודיים שבהם הרב"ע עשוי לתרום.

השלם גדול מסך חלקיו - שיתופי פעולה בין-מקצועיים

עידית גלי¹, רויטל ביטון¹, עינת סגלי¹, דנה אלוש¹, טל דגן², סיון רגב², נעמה כץ³, אמנה עיסא⁴, חן כהן⁴, באטה קלבין⁴, שרה טורקניץ⁴, פנינה וייס⁴,¹המכון להתפתחות הילד אילת, שירותי בריאות כללית; ²הוסטל קטב ירושלים; ³החוג לריפוי בעיסוק, הקריה האקדמית אונו; ⁴בית חולים בילינסון, sivreg@gmail.com

כמרפאים בעיסוק הנוגעים בתחומי חיים נרחבים עולה בידנו ההזדמנות לא פעם לשיתופי פעולה בין-מקצועיים, התורמים לקידום המטרות של מעורבות בחיי היום-יום, עצמאות ואיכות חיים. על מנת לבחון את הנושא, נציג בפאנל זה ארבעה פרויקטים ומהם נגזור עקרונות המסייעים לקדם עבודה משותפת.

מטרת הפאנל הינה חשיפה וגירת עקרונות לשיתופי פעולה בין מרפאים בעיסוק לבעלי מקצועות אחרים כדי להביא לשיפור תפקודי בקרב קבוצות ויחידים. זאת, על ידי הצגת כל פרויקט בקצרה והתמקדות על שיתוף הפעולה של המציגות:

המודל המצולם - תוכנית הדרכה המיועדת להורים ולילדים צעירים בני 0-3 שנים, שאובחנו עם - ASD או עם חשד ל-ASD ומצויים במהלך בירור. התוכנית מבוססת על הדרכה ומתן כלים מקצועיים להורים על סמך צילום קטעי וידאו, צפייה בהם וניתוחם יחד

תמי בר-שליטא²

¹מחלקת טיפול יום, מרכז לבריאות הנפש שלוותה; ²החוג לריפוי בעיסוק, ביה"ס למקצועות הבריאות, הפקולטה לרפואה אוניברסיטת תל אביב

התמכרות לחומרים פסיכו אקטיביים, ויסות חושי ויסות עצמי

ממצאי מחקר אורך ראשון מסוגו שבחן 63 נבדקים בקהילה טיפולית, גילה שכיחות גבוהה של הפרעת ויסות חושי לצד קושי בוויסות עצמי. ממצאים אלו עשויים לכוון ולייחד את נושאי התערבות הרב"ע בצוות המולטי-דיסציפלינרי שבימים אלו נפתח למרפאים בעיסוק.

נעמה אסיגי¹, ד"ר תמי בר-שליטא², פרופ' שולה פרוש³

¹ביה"ס לריפוי בעיסוק, האוניברסיטה העברית; ²החוג לריפוי בעיסוק, ביה"ס למקצועות הבריאות, הפקולטה לרפואה אוניברסיטת תל אביב; ³ביה"ס לריפוי בעיסוק, האוניברסיטה העברית

התערבות בריפוי בעיסוק באוכלוסיית ילדים נפגעי התעללות והזנחה - סקירת מחקרים אוכלוסייה זו מאופיינת בקשיים ניכרים בוויסות עצמי בכלל, ובוויסות חושי בפרט. הסקירה תציג את התרומה הייחודית ואת הדגשים המרכזיים של גישות התערבות המכוונים לוויסות עצמי בריפוי בעיסוק, את גופי הידע הנדרשים לטיפול ממוקד טראומה, ותציג תהליך של פיתוח פרוטוקול טיפולי בריפוי בעיסוק לילדים נפגעי התעללות והזנחה.

סתיו דקל-עמיר¹, ד"ר אביבה יוכמן², פרופ' עדינה מאיר²

¹אחראית ריפוי בעיסוק, מכון חרוב, ירושלים; ²ביה"ס לריפוי בעיסוק, אוניברסיטה העברית

דיון

הדיון ינחה בשאלות העוסקות במורכבות שאנו

עם המטפלים (קלינאית תקשורת, מרפאה בעיסוק).
עידית גל, רויטל ביטון

חידושים וחידוקים לפרקטיקה מבוססת ראיות – שיקום לאחר אירוע מוחי

ד"ר דבי רנד¹, נועה דורון², סמר חמייד אסדי³,
רשא מנסור⁴, טלי אדמית⁵, ד"ר רחלי קיצוני⁶,
¹החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל אביב;
²מרכז רפואי גריאטרי בית רבקה; ³בית בלב, נשר;
⁴החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת חיפה; ⁵מכבי
שירותי בריאות; ⁶המרכז הרפואי ע"ש שיבא, תל
השומר, drand@tauex.tau.ac.il

רקע

מדי שנה מתרחשים יותר מ-16,000 מקרים חדשים של אירוע מוחי, שנחשב לגורם העיקרי למוגבלות בגיל המבוגר. אנשים שעברו אירוע מוחי חווים ליקויים בתחומים רבים הכוללים בין השאר: ליקויים מוטוריים, תחושתיים וקוגניטיביים המשפיעים על התפקוד, על ההשתתפות ועל תפיסת איכות החיים. למקצוע הריפוי בעיסוק תפקיד מרכזי בהערכה, בטיפול ובשיקום אנשים עם יכולות תפקודיות שונות לאחר אירוע מוחי, בבית החולים ובקהילה. בשנים האחרונות עולה הצורך בהעמקת הידע הטיפולי שהינו מבוסס ראיות, על מנת להביא לתוצאות שיקום טובים יותר בזמן קצר יותר.

מטרת הפאנל

הצגת מחקרים חדשים על הרצף שבין הערכה לטיפול, לצורך ביסוס הידע הקליני בשיקום לאחר אירוע מוחי; המעבר מן המחקר לקליניקה.

פירוט ההרצאות

שיקום לאחר אירוע מוחי ב-2019, הרצאת מבוא
ד"ר דבי רנד

איך להזיז את הגבינה שלנו ולהפיק את המרב? - הצגת השינוי המערכתי בהוסטל קטב ירושלים בהתנהלות סביב ארוחת הערב. זאת, מתכנן התפריט, בניית המתכונים והוצאה לפועל של הכנת הארוחה על ידי הדיירים יחד, בצוות של תזונאית, טבח, מרפאה בעיסוק ומדריכי המשמרת.

טל דגן וסיון רגב

עבודה משותפת בין עורכי דין המלווים נפגעי עבירה למרפאות בעיסוק - הצגת הצורך, דרך הבנת מונח התפקוד על היבטיו השונים בתהליך ליווי משפטי של נפגע עבירה, יצירת מודל עבודה, שיתוף הפעולה ראשוני שהביא פרויקטים נוספים.

נעמה כץ

מהצלת חיים לאיכות חיים - שיתופי הפעולה הייחודיים של המרפאה בעיסוק בבית חולים כללי. בהרצאה יוצגו כמה פרויקטים פורצי דרך, כדוגמת השתתפות בניתוחי מוח בערות, השתתפות בתהליכי קבלת החלטות רפואיות ובהן פרוצדורות של ניתוחים וכשירות קבלת החלטות, כשירות נהיגה ועוד. נציג את התהליך ואת העקרונות המובילים לשיתופי הפעולה ברמת המחלקה, בית החולים וכלל ארגון שירותי בריאות כללית.

אמנה עיסא

בדיון נעסוק בצורך ביצירת תוכנית משותפת, נעמוד על התרומה ההדדית לכל צד ולעשייה עצמה ולעקרונות העולים מתוך הדוגמאות שהובאו לשיתוף פעולה מוצלח.

עיצוב סביבה משנה בבריאות הנפש

ד"ר מיכל טנא-רינדה, נעמי צמרת², מרים כרם³,¹ הקריה האקדמית אונו;² המרכז הירושלמי לבריאות הנפש; ³ביה"ס לריפוי בעיסוק, האוניברסיטה העברית
miriam.kerem@moh.gov.il

סביבה מוגדרת כהקשר חיצוני לאדם, שבא איתו באינטראקציה (World Health Organization- WHO, 2004) והיא מתייחסת למגוון המצבים, ההקשרים או המרחבים המשפיעים על הביצוע העיסוקי של האדם (מתע"מ מחודש, 2016; זק"ש ועמיתים, 2006). ככלל, ההנחה הבסיסית בעיצוב סביבה לאנשים עם מוגבלות היא ש"אם בכוחו של העיצוב להוות חסם ולהדיר אנשים עם מוגבלות, בכוחו גם לאפשר השתתפות ולהכיל אותם בחברה" (רביב-כרמי, 2017). ממשק זה בין מוגבלות נפשית ובין סביבה הוא עדיין מרחב בתולי בכל הקשור להתאמה ולהנגשה של סביבות ייעודיות בעבורם. מחקרים עדכניים בתחום מכוונים לעיצוב סביבה ושירות מקדמי תפקוד, השתתפות, מעורבות ושותפות גבוהה יותר מחד גיסא, ומאידך גיסא, עיצוב סביבה שאינה מסכנת אותם או שהאינטראקציה עימה לא תוביל אותם להימנעות או להסתגרות (טנא-רינדה, 2018).

שיח זה מתקיים גם במשרד הבריאות. בשנים האחרונות עשה משרד הבריאות שינוי תפיסתי משמעותי לגבי הסביבה האשפוזית בתחום בריאות הנפש. הוקצו משאבים כלכליים לצורך שינוי בתחום זה. המהלך התחיל כחלק משינויים שנעשו לצורך הפחתת הגבלות מכניות (קשירות) במחלקות פסיכיאטריות. לפי נתונים של ארגון "שוברים קשירה" בשנים 2015 עד 2016 שיעור

שיפור ביכולות קוגניטיביות ומוטוריות במהלך שישה חודשים לאחר האירוע המוחי נועה דורון, סמר חמייד אסדי, ד"ר רויטל פייגה גרוס-נבו, ד"ר דבי רנד

האם היד "החזקה" גם חלשה לאחר אירוע מוחי והאם היא משתפרת?

סמר חמייד אסדי, נועה דורון, שלי פרי, ד"ר רויטל פייגה גרוס-נבו, ד"ר גבי זייליג, ד"ר ישראל דודקביץ', ד"ר חיים בראל, ד"ר דבי רנד

תיווך אבחון ה-DLOTCA-G לעומת מבחנים אחרים רשא מנסור, פרופ' נעמי כץ, ד"ר אסנת כר חיים, ד"ר רחלי קיצוני

יעילות הטיפול הקוגניטיבי-תפקודי לאנשים עם אירוע מוחי קל טלי אדמית, ד"ר ג'ף שיימס, ד"ר דבי רנד

דיון

בהנחיית ד"ר דבי רנד וד"ר רחלי קיצוני הדיון יתמקד בהשלכות ממצאי המחקרים שהוצגו לקליניקה:

טיפול ביד החלשה לעומת היד החזקה; אצל מי נתמקד באיזו יד?

עיתוי הטיפול בריפוי בעיסוק.

תיווך בטיפול; כיצד נתאים את התיווך בין פעילויות טיפוליות שונות.

אירוע מוחי קל - תפקיד המרפאה בעיסוק בטיפול וכן מול מערכות הבריאות.

התאמות סביבה ככלי התמודדות עם בעיות התנהגות מאתגרות, יישום במחלקה לבוגרים עם אוטיזם

נעמי צמרת

פאנל בשיתוף הקהל שיתמקד בנושאים:

- התמודדות עם הפערים בין התיאוריה למציאות ביישום תפיסות וגישות לעיצוב סביבה
- בין עיצוב מכליל להתאמות פרטניות
- בין הגישה המפצה לגישה השיקומית תוך מתן תשומת לעיצוב סביבות מקדמות
- משמעות קלינית של עיצוב הסביבה
- תפקיד הריפוי בעיסוק בתהליכי עיצוב הסביבה (מדיניות ומעורבות)

הקשירות עמד על 23% (פרימור, 2016). מצב זה הוביל לבדק בית רציני במערכת הבריאות ולהקמת ועדת היגוי לצמצום קשירות. מסקנות הוועדה מציינות כי אחד הגורמים לכמות הקשירות הרבה הם "מצוקת כוח אדם ומשאבים מבניים במחלקות האשפוז". בהמלצות הוועדה נכתב כי השינויים צריכים להתבסס על כמה עקרונות, הראשון בהם "הבטחת אקלים מחלקתי מכבד, חומל, טיפולי, מעודד תקשורת ישירה, מאוזן ומקצועי אשר יתבטא בגישה הטיפולית של הצוותים, בסביבה הפיזית של המחלקה ובתשתית השירותים בה" (ועדת היגוי לצמצום הגבלות מכניות בישראל, 2017).

המרפא בעיסוק עוסק בהכרה ובהבנת האדם על סמך התנהגותו, עיסוקיו ופעילותו וכן בניתוח והתאמת הסביבה שלו לצרכיו (בוני, 2006). התערבות הריפוי בעיסוק ברמת הסביבה והתאמתה, תוך ניתוח הפעילות הנדרשת מן האדם בסביבה זו, הינה חלק בלתי נפרד מעבודת הריפוי בעיסוק.

מטרת הפאנל: שיתוף בעקרונות תיאורטיים מתחום הנגשת הסביבה, יישום העקרונות בתחום בריאות הנפש והדגמת שימוש בהתאמות סביבתיות ככלי להעלאת תחושת ה-well-being והפחתת בעיות התנהגות.

פירוט ההרצאות

הצגת מודל הנגישות (התאמת הסביבה) לאנשים עם מוגבלות נפשית: עקרונות מודל הנגישות בעבור אנשים עם מוגבלות נפשית ופירוט הממדים המשמעותיים להתאמת הסביבה

ד"ר מיכל טנא רינדא

עיצוב סביבה במחלקות לבריאות הנפש - מתיאוריה למעשה

מרים כרם

נוהגים קדימה עם ריפוי בעיסוק

ד"ר פנינה וייס¹, שרה טורקניץ², חן כהן³, טלי גפן וייס⁴, עדינה שריד⁵, סיגל גרינבאום⁶, ד"ר ורדי רובין⁷, ד"ר רחל שחרור⁸, מנהלת תחום שיקום הנהיגה בבי"ח בילינסון, יועצת מקצועית של המכון הרפואי לבטיחות בדרכים, משרד הבריאות; המכון לריפוי בעיסוק בי"ח בילינסון, יו"ר האיגוד המקצועי; ³תחום נירולוגי, בי"ח בילינסון; ⁴שירותי ריפוי בעיסוק, בי"ח הרצפלד; ⁵תחום שיקום נהיגה, בי"ח לוינשטיין; ⁶מחלקת שיקום ונוער, בי"ח לוינשטיין ומרפאת קשב; ⁷תחום שיקום הנהיגה, בי"ח תל השומר; ⁸אוניברסיטת אריאל, החוג לריפוי בעיסוק, penina.weiss@gmail.com

רקע

תחום שיקום נהיגה הולך ומתבסס כהתמחות ייחודית בריפוי בעיסוק בישראל. התהליכים שהצמיחו ומצמיחים את התחום, קשורים למדיניות, לצד התקדמות בעשייה הקלינית והאקדמית,

במחקר, הוראה ועוד.

הערכת כשירות נהיגה בגיל השלישי: מבחן מובנה או תצפית טבעית? - השוואה בין הערכת נהיגה מובנת ברכב בנוכחות מורה לנהיגה, ותצפית על נהיגה שבה ההערכה מתקיימת ברכב הנבדק ובסביבתו הטבעית. יוצגו הממצאים והשלכותיהם הקליניות.

ד"ר ורדי רובין, פרופ' נעמי יוסמן, ד"ר רחלי קיצוני

מטרת הפאנל היא להציג את התפתחות המתמשכת של התחום בישראל, מבחינת קובעי מדיניות, במחקר ובקליניקה

עדינה שריד, ד"ר פנינה וייס

פירוט ההרצאות

מבוא: תתבונן במראה - תיאור התהליכים, שיתופי הפעולה והאתגרים שהובילו לפיתוח ולהפעלת פרויקט ייחודי שנעשה בשיתוף המכון לריפוי בעיסוק והנהלת בית חולים בילינסון ובתמיכת המכון הרפואי לבטיחות בדרכים (מרב"ד). בפרויקט ניתנים שירותי הערכת כשירות נהיגה מסובסדים לצורך הנגשת שירות מקצועי זה לכלל הציבור.

ד"ר פנינה וייס, שרה טורקניץ, חן כהן

יעילות משוב מידי אודיטורי-וויוואלי של מוביליאי לשיפור ביצועי נהיגה ומיומנויות סריקה חזותית של נהגים קשישים. הצגת יעילות התערבות באמצעות משוב מידי אודיטורי וויזואלי לעומת התערבות מטה-קוגניטיבית-תפקודית משולבת במשוב רטרוספקטיבי הניתן על ידי מרפאה בעיסוק בהפחתת התנהגויות מסוכנות של נהגים בנהיגה בפועל.

ד"ר רחל שחרור, ד"ר אבינועם בורובסקי ופרופ' נאוה רצון

דיון - בהנחיית עדינה שריד

בין האקדמיה לשטח - האם מתרחש תרגום ידע?

בין מדיניות ממסדית וצורכי הפרט - כיצד עלינו לפעול לקידום שיתופי הפעולה ברמות השונות? פנינו לאן?

להתחיל מבראשית - שיפור הייעוץ המקצועי של המרפאות בעיסוק לרופאים לגבי חזרה לנהיגה של מטופלים מאושפיים בבית החולים הרצפלד באמצעות הבניית שיתוף הפעולה בין הרופאים לצוות הריפוי בעיסוק. יוצגו שלבי ואתגרי פיתוח השירות, יישומו ונתונים לגבי מעורבות ריפוי בעיסוק בייעוץ בתחום הנהיגה.

טלי גפן ויס, הדס לבקוביץ, אתי ויינר הרמן, ד"ר טטיאנה ונדר, ניצה דוידוביץ

נהגים חסרי מנוח - קשב ונהיגה ומה שביניהם - שיתוף פעולה בין מרפאות הקשב והנהיגה בבית החולים בית לוינשטיין לבניית סדנה למורים לנהיגה המלמדים מתבגרים עם בעיות קשב. בסדנה הוקנו תכנים תיאורטיים וכלים מעשיים לשיפור הבנתם של המורים את תלמידיהם כדי להעלות את רמת ההצלחה בלמידה של התלמידים. שביעות הרצון מן הסדנה הייתה גבוהה ועלה צורך להמשיך למידה בתחום.

עדינה שריד, סיגל גרינבאום

התמודדות עם סרטן השד: השלכות על תפקוד, השתתפות ואיכות חיים בקרב נשים בישראל
 ד"ר דנית לנגר, שלומית טנדלר, ד"ר חגית מגן, ד"ר
 אסנת בר-חיים ארו

טיפול בירידה קוגניטיבית בקרב מחלימים מסרטן
 באמצעות שילוב של התערבויות ממחושבות:
 תוצאות מחקר חלוץ
 טליה מאיר, אפיק חובה, יפית גלבוץ

תוכנית התערבות בריפוי בעיסוק לשיפור התפקוד
 היומי אצל נשים לאחר סרטן שד: ממצאים
 ראשוניים מתוכנית ההתערבות, והצגת תיאור
 מקרה להמחשת יישום ההתערבות
 ח'אולה לובאני, ד"ר רחלי קיצוני, ד"ר נעמי שרויאר

פיתוח תוכנית הערכה והתערבות בריפוי בעיסוק
 לקידום השתתפותם ואיכות חייהם של מטופלים
 החולים בסרטן ביחידה לאשפוז יום המטו-אונקולוגי,
 הקריה הרפואית רמב"ם
 מיטל יופה, ד"ר נעמי שרויאר

דיון בהשתתפות כל המרצים

מהם האתגרים הייחודיים במתן שירות שיקומי
 לאוכלוסיית המחלימים מסרטן?
 מהם הגורמים המאפשרים והמעכבים את הטמעת
 השירות במסגרות הקליניות של ריפוי בעיסוק
 בישראל ובעולם?

חשיבה על דרכים לקדם את המעורבות המחקרית
 והקלינית של ריפוי בעיסוק בטיפול באנשים
 המתמודדים עם סרטן בשלבים השונים לאורך המחלה.
 השלכות תפיסת הרצף של תפקוד ומוגבלות
 בתהליך ההתמודדות עם הסרטן על פיתוח
 השירותים הטיפולים והשיקומיים בארץ.

איזה ידע או איזו הכשרה נדרשים למרפאים בעיסוק
 שירצו לעבוד בתחום האונקולוגי?

מעורבות הריפוי בעיסוק עם אנשים המתמודדים עם סרטן

ד"ר יפית גלבוץ¹, ד"ר דנית לנגר¹, ח'אולה
 לובאני^{3,5}, טליה מאיר¹, אפיק חובה-גולבר¹,
 שלומית טנדלר¹, מיטל יופה^{3,6}, ד"ר חגית מגן¹,
 ד"ר אסנת בר חיים², ד"ר רחלי קיצוני⁴, ד"ר
 נעמי שרויאר³,¹ בית הספר לריפוי בעיסוק,
 האוניברסיטה העברית בירושלים; ²החוג לריפוי
 בעיסוק, הקריה האקדמית אונו; ³החוג לריפוי
 בעיסוק, אוניברסיטת חיפה; ⁴המרכז הרפואי שיבא
 תל-השומר; ⁵שירותי בריאות כללית מחוז חיפה
 וגליל מערבי; ⁶הקריה הרפואית רמב"ם,
 yafit.gilboa@mail.huji.ac.il

רקע תיאורטי לגבי הנושא וחשיבותו

בעשורים האחרונים חלה התקדמות ניכרת באבחנה
 ובטיפול בסרטן שהביאה לעלייה בשיעור המחלימים.
 עם זאת, רבים מן המתמודדים עם סרטן חווים ירידה
 תפקודית ופגיעה באיכות החיים בעקבות המחלה
 והטיפולים, גם שנים לאחר ההחלמה. שירותי הריפוי
 בעיסוק המוצעים לאוכלוסייה זו בארץ לוקים בחסר,
 אף שיש צורך בטיפול שיקומי ותפקודי, כפי שעולה
 מן המחקר בתחום.

מטרת הפאנל

הצגת מחקרים ומיזמים קליניים הנערכים ברחבי
 הארץ, העלאת המודעות לצרכים הייחודיים של
 אוכלוסייה זו, גיבוש תוכנית פעולה ראשונית לצורך
 קידום הנושא בארץ.

פירוט ההרצאות

רצינול ורקע לגבי שיקום לאחר סרטן
 ד"ר אסנת בר חיים ארו

- חשיפת מרפאים/ות בעיסוק ליכולתנו להיות גורם יוּם, ונדבך משמעותי בקידום הבריאות דרך הספורט ולהיות חלק משילוב מטופלים בסביבה טבעית יום-יומית.

פירוט ההרצאות
הצגת הפאנל והמרצות
הגית ואנו

אקרובלאנס בטיפול
חני סידים

"מטפסים להצלחה" - ממחקר MA ליישום בשטח: קבוצות ילדים ובני נוער בטיפול ריפוי בעיסוק וטיפוס קבוצתי כחלק ממערכת הלימודים

ניצן פרידמן

קליניקת "בולדר חיפה" – טיפולי ריפוי בעיסוק בקיר טיפוס ובניית קליניקה מולטי-דיסציפלינרית בסביבה טבעית

הגית ואנו

קבוצות סיוף לילדים ברצף האוטיסטי

ניצן פרידמן, זיו שי

דיון

1. ספורט כחלק מתחומי העיסוק שלנו, כמטרה וככלי טיפולי
2. האם אנו מרגישים/ות בטוח להרחיב את העיסוק שלנו, אל אמצעי טיפול נוספים כפי שהוצג בפאנל? האם נכון לעשות זאת?
3. יצירת שיתופי פעולה בין מוסדות בתוך מרחב עירוני/סביבתי אחד. העברת ידע בין גופים ציבוריים ופרטיים ונדידת מטופלים ביניהם
4. התייחסות לתרבויות שונות בגישה לספורט (חילונית, חרדית, ערבית, עולים ועוד)

הנגשת ספורט ושימוש בו ככלי טיפולי

הגית ואנו^{1,2}, חני סידים¹, ניצן פרידמן^{2,3}, זיו שי⁴,
¹מכון "קדם", חיפה; ²קליניקת "בולדר", חיפה;
³בי"ס "ליאו בק", חיפה; ⁴אב לילד, יוּם הפרוייקט,
vanohagit@gmail.com

רקע תיאורטי

ארגון הבריאות העולמי מציין כיום את היעדר פעילות גופנית כגורם הסיכון הרביעי בשכיחות למוות. בימינו ניכרת עלייה בשכיחות ההתנהגות היושבנית (sedentary behavior) בכל הגילאים.

ארגון זה ממליץ כי ילדים יעסקו לפחות 60 דקות ביום בפעילות גופנית מתונה עד פעילות בעצימות גבוהה ולפחות פעמיים בשבוע בפעילות אירובית, לצורך שמירה על בריאותם.

בבסיסו של מקצוע הריפוי בעיסוק עומדות שתי מטרות על של שיפור איכות חיי האדם ושל שמירת איוון בין פנאי, עבודה ומנוחה. הפעילות הגופנית חיונית להשגת מטרות אלו ואחרות, תוך הנאה רבה.

בבסיס הידע שלנו מצוי כלי רב ערך: "ניתוח הפעילות", המאפשר לנו להרחיב את עיסוקנו ולהיעזר במגוון רחב של אמצעים ופעילויות מכוונות למטרה וביניהם גם פעילויות רבות מתחום הספורט והתנועה.

אנו רואות כחלק מתפקידנו כמרפאות בעיסוק את החשיבות בהנגשת ענפי ספורט שונים בעבור ילדים עם קשיים בתוך הסביבה הטבעית.

מטרת הפאנל

- הצגת מודלים של שילוב ספורט בטיפול.

פירוט ההרצאות

מבוא

הפרויקט GO BABY GO - הצגת הפרויקט הבין הלאומי "Go-Baby-Go" בארץ ותרומתו לגיל הרך
נילי ויסרברג

קייטנת "ממונע בכיף" - קייטנה טיפולית ללימוד ניידות ממונעת בקרב תלמידים עם מוגבלות מורכבת ותוצאות מחקר בתחום
לורי רוזנברג

סימולטור ללימוד ניידות ממונעת - הצגת תוצאות מחקר על שימוש בסימולטור ללימוד ניידות ממונעת והעברת היכולות לכיסא ממונע בחיי היום-יום
נעמי גפן

מבט של הורה - אב לילד עם שיתוק מוחין המשתמש בניידות ממונעת מגיל צעיר ומייבא את

ה-WIZZYBUG - כיסא ממונע לפעוטות, יציג את נקודת מבטו באשר לתרומתה של ניידות ממונעת בהתפתחות בנו והמלכים שהביאו אותו לייבא את ה-WIZZYBUG
פרנק מרציאנו

הדגמה - תכנות מותאם - הדגמת השפעתו של התכנות על איכות הנסיעה בכיסא ממונע ורכישת עצמאות
נעמי גפן

דיון

אתגרים בלימוד ניידות ממונעת בקרב ילדים ומתבגרים
שיטות מגוונות לאימון
תהליך קבלת כיסא ממונע מגוף מממן.

להניע את הניידות - ניידות ממונעת בקרב ילדים ונוער

לורי רוזנברג^{1,2}, נעמי גפן^{3,4}, נילי ויסרברג^{5,6},
פרנק מרציאנו⁷,¹האוניברסיטה העברית (דוקטורנטית ומרצה, ראש תחום טכנולוגיה מסייעת),²בית ספר אילנות, ירושלים, אחראית רב"ע;³דוקטורנטית אוניברסיטת חיפה;⁴בית חולים אלין, ירושלים, סמנכ"ל מקצועות הבריאות;⁵עמותת "גו בייבי גו ישראל", מקימה;⁶החוג לפיזיותרפיה, אוניברסיטת תל אביב, מרצה תחום פדיאטריה;⁷מהנדס, מפתח ומייבא טכנולוגיה מסייעת - מייסד אלי אינוביישון,
naomi@alyn.org

רקע תיאורטי

ניידות הינה אבן דרך חשובה בהתפתחות כל ילד. כשיש מגבלה בניידות, חשוב לאפשר ניידות עצמאית בדרכים חלופיות כדי לעודד חקירה עצמאית, רכישת מושגי יסוד, התפתחות פסיכולוגית, קוגניטיבית וחברתית. אי ניידות גורמת לפסיביות ולחוסר אוניס נרכש, ואילו מתן ניידות עצמאית מעלה השתתפות בקרב אוכלוסייה זו. ילדים רבים מתקשים לרכוש ניידות ממונעת עצמאית. מראים קשר בין היכולת ללמוד ניידות ובין רמה קוגניטיבית, תפקודי ידיים וראייה. ועם זאת ילדים עם פגיעה ביכולות אלו עדיין יכולים לרכוש מיומנות חשובה זו.

מטרת הפאנל

בפאנל זה נציג את חשיבותה של ניידות ממונעת בקרב ילדים ונתמקד בדרכי למידה שונות המאפשרות רכישת המיומנויות הכרוכות בזה. דרכי ההצגה - הרצאות, סרטונים והדגמה.